

Připravila: Irena Jirků

Moje čtení

Bronislava Chudobová řídí jazykovou agenturu Skřivánek, a má tedy k literatuře blízko. Se svými kolegy se také věnuje překladům uměleckých děl.

Foto: archiv Bronislavy Chudobové

Které knihy máte teď na nočním stolku?

Životopis Jany Brejchové, skvělé herečky a zajímavé osobnosti. V knize se prolínají příběhy ze zákulisí filmu i osobního života, vše je doplněno bohatou sbírkou fotografií. Tím, že knihu napsala Tereza Brodská, hereččina dcera, vzniká navíc zvláštní osobní atmosféra.

Tereza Brodská: Moje máma Jana Brejchová

Universum, 2022

Máte knihu, kterou si čas od času „ordinujete“ jako lék na špatnou náladu?

Lékem na špatnou náladu je pro mě humor a životní nadhled – to vše nacházím například v knihách Haliny Pawlowské.

Co jste četla, když jste byla malá holka?

Oblíbila jsem si Dětskou encyklopedii, pořád jsem v ní listovala. Dětská fantazie a radost z objevování jsou skvělé. Navíc jsem měla štěstí na úžasné rodiče, se kterými jsem své objevy mohla probírat. Vysvětlovali mi souvislosti.

Potkala jste v dětství či dospívání literární postavu, která vás natolik nadchla, že ovlivnila i vaši budoucnost, třeba volbu profese?

Za mého dětství byly hodné populární knížky o Neznámkovi, ale s tím jsem se našťásti moc neidentifikovala. To byl samozřejmě vtíp, nicméně díky své vnučce vím, že je dnes k dispozici mnohem více knih pro děti a dospívající. A to je úžasné.

Co si v tomhle životě ještě určitě musíte přečíst?

Moc ráda bych si přečetla Bílou vodu od Kateřiny Tučkové. Četla jsem od ní Žitkovské bohyně a Vyhnání Gerty Schnirch, jež mě silně zasáhly a dlouho rezonovaly.

Kateřina Tučková: Vyhnání Gerty Schnirch

Host, 2009

Kterou knihu byste doporučila jako společníka na pozdní dovolenou?

Čas během dovolené – možná paradoxně – nevyužívám ke čtení, ale trávím ho sportem, případně si s sebou беру časopisy, které jsem neměla čas prolistovat. Využívám zkrátka tyto chvíle k absolutnímu odpočinku a snažím se atmosféru vychutnat, aniž bych se nechala vtáhnout do jiného příběhu.

Se kterým autorem byste ráda zašla na snídani?

Například s Thomasem Mannem, pokud by to šlo. A pokud by etiketa dovolila, zeptala bych se ho na to, jak se život a rodinné vazby promítaly do jeho umělecké tvorby. Zajímalo by mě, jak by psal dnes. A vůbec – chtěl by se v dnešní době stát zase spisovatelem, anebo by ho to táhlo k jinému uměleckému oboru?

Thomas Mann: Čarovná hora

Mladá fronta, 2016

A se kterou autorkou byste se nebála strávit let přes oceán? Anebo byste si s ní troufla i ztroskotat na pustém ostrově?

Nudný let bych nejdříve strávila s Halinou Pawlowskou. Ráda bych se s ní někdy setkala a popovídala si o životě. Moc mě baví její nadhled a lehkost, s jakou píše.

Petr Volf
autori@hn.cz

Hloubka Pištěkových děl je v jeho sportovním srdci

Podánilo se mu zdánlivě nemožné: jeho obrazy jsou krásné a moderní zároveň. Tisícovky lidí se o tom jezdí přesvědčit na zámek do Hluboké nad Vltavou, kde má Theodor Pištěk v Alšově jihočeské galerii do konce října výstavu nazvanou Senzační realismus.

Malíř Theodor Pištěk zásadně nevysvětluje, co jej inspiruje nebo co chtěl vyjádřit. „Mou ctížádostí je, aby si divák našel vlastní vysvětlení,“ říká a dodává s přísňým výrazem: „Chraň pánbůh, abych poskytoval návody k použití obrazu. I když se dívám na cizí obrazy, hledám v nich vlastní příběh.“

Nejstarší vystavená díla na němější Pištěkově prezentaci v Hluboké pocházejí ze začátku sedmdesátých let, nejmladším je několik roků. Jsou na nich automobily, motocykly, motory, reflektory, odrazky, ozdoby, součástky. A také automobiloví závodníci, jejich obdivovatelky a obdivovatelé, svět špičkových strojů s bezprostředním zájemem i podivuhodně vrstvené krajiny. Pištěk tak vytváří pojivo mezi civilizací, člověkem, technikou a přírodou. K vidění jsou také malby podivuhodné architektury připomínající nitra labyrintů. Vyznačují se vysokou přesností a schopností do nejmenších podrobností vystihnout jejich charakter.

Pokud bychom ale přesvědčivě Pištěkovo mališské podání redukovali jen na hyperrealistickou dovednost – ačkoliv i ona zasluhuje pozornost –, jednalo by

za návrhy desítek kostýmů pro Amadea, slavný film Miloše Formana, s nímž jej vázalo hluboké přátelství. Ocenění přineslo Pištěkovi všeobecnou známost, ale zároveň ho pro spoustu lidí zaškatulkovalo jako kostýmního výtvarníka, neboť Pištěkovy aktivity byly po dlouhou dobu propojeny právě s filmem. Už před Formanem spolupracoval s proslulým Františkem Vláškem na Holubici. Údolí věel a především na Markétě Lazarové. Dokonce společně připravovali film z prostředí automobilových závodů, k němuž Pištěk napsal scénář, ale slibně rozjetý projekt vzal za své, protože s počátkem normalizace jej zakázalo nové vedení Barandova: odmítlo propagovat buržoazní sport.

Spojení s filmem bylo pro malíře přirozené. Jeho otec Theodor Pištěk starší byl populárním prvorepublikovým hercem. Vzhledem k tomu, že účinkoval ve více než třech stovkách filmů, je velmi pravděpodobné, že na něj divák narazí pokaždé, když zapne televizi, aby shlédl „snímek pro pamětníky“. Herectví se věnovala i maminka Marie rozená Ženišková, jejíž dědeček byl malíř František Ženišek spojený s výzdobou pražského Národního divadla i se sokolským hnutím, tatínek Julius Ženišek byl zase průkopníkem automobilismu:

Barevná jízda Theodor Pištěk proslul především fotorealistickými obrazy s automobilovou tematikou. Právě na ně se soustředí nyníjší výstava Na Hluboké. Foto: ČTK

se o zkratku, kvůli níž bychom se připravili o kompletní zážitek.

Ve čtyřiaosmdesátém roce Pištěk sepsal důležité prohlášení nazvané Nový romantismus, v němž vysvětlil svoje počínání. V tomto osobním manifestu zmiňuje, v narážce na prvky, které v obrazech zpodobňuje, že „lesklé připínáčky, odchlípený papír a uzlovitý motouz nebyly nikdy důvodem, proč byl obraz namalován, ale prostředkem k dosažení cíle, který jsem si předsevzal“. Tvrdí, že jeho programem není demonstrace mališských dovedností, ale naplnění jediného přání: „Aby obraz nebyl jen estetickým kontaktem, ale aby dokázal navodit atmosféru, aby připomněl dávno zapomenutý okamžik, chvíli už jednou prožitou, příběh z mládí, o kterém začínáme pochybovat, jestli se skutečně stal.“

V roce, kdy vznikl tento důležitý dokument, bylo Pištěkovi padesát dva let a jeho pracovní nasazení bylo jenom těžko představitelné. Dělal na několika frontách. Americká filmová akademie mu udělila Oscara

stal se prvním zástupce značky Ford na území rakousko-uherské monarchie.

Z matčiny strany tedy můžeme sledovat kořeny výtvarné i motoristické, které se u jejího syna projeví nejenom v obrazech, ale také prakticky, protože Theodor Pištěk byl uznávaným automobilovým závodníkem. Na soutěžních okruzích to dokonce dotáhl do reprezentativního týmu. Maloval tedy to, co miloval, a pocity, jež za volantem zažíval, se mu podařilo vetknout do řady ikonických pláten, aniž by přitom byl sentimentální. Motivy závodních strojů se na obrazech Theodora Pištěka objevují především v sedmdesátých a osmdesátých letech. Opakovaně maloval automobily Porsche, které pokládá za zosobnění konstrukčního a technologického pokroku. Nedá na ně dopustit. Na Hluboké je vystavena monumentální malba Racek letí do snu z roku 1984, zachycující v uhrančivě atmosférickém podání model 959, přičemž hned naproti je v galerii umístěn skutečný vůz Porsche, který na přehlídku zapůjčil majitel obrazu.

Je to pozoruhodně působivá konstelace. Divák je konfrontován s přímou skutečností i její interpretací. Pochopitelně, je v tom asi takový rozdíl jako mezi surrealistickou poezií a naturalistickou prózou, leh-

kost malby bere za srdce. Není bez zajímavosti, že Racek letící do snu přivedl Jiřinu Haukovou v roce 1987 k sepsání básně Variace na Pištěkovy obrazy zařazené do sbírky Spodní proudy. Hauková byla ženou teoretika umění Jindřicha Chaloupeckého, jež Pištěkovu tvorbu mnohokrát analyzoval, a byl to Pištěk, kdo vymyslel soutěž pro mladé umělce nesoucí kunsthistorikovo jméno.

Jako malíř se Pištěk vrátil k automobilům ještě s odmlkou v době, kdy se už začal takřka výhradně soustředit na abstraktní kompozice. Obraz Adieu, Guy Moll, jenž na výstavě nemůže chybět, se stal svého druhu senzací. Těžšíte tvoří monopost Alfa Romeo ze třicátých let minulého století s číslem sedm na chladiči. Sledujeme soumrak dne v pozadí, záblesky slunce na červeném laku vozu – ale také útržek fotografie zachycující jásajícího závodníka a kus papír se vzájemem: Adieu.

Moll byl jedním z největších talentů motoristického sportu, který však v pouhých čtyřadvaceti zahynul roku 1934 na okruhu v italské Pescaře, když mu v dešti selhalo řízení. Umělec francouzskému jezdcí složil hold jako opravdové legendě. Jedná se o mistrovské dílo.

Obraz měl zvláštní vývoj. Pištěk s malbou započal v roce 1992, následně ji několikrát odložil, protože se věnoval jiné tematice. Pak se k dílu zase s odstupem vrátil a dokončil ho až v roce 2017, po dlouhých pětadvaceti letech. Do chvíle, než byl hotový, obraz nikomu neukázal, patří to k Pištěkovým zásadám. Sběratelé ale o malbě věděli – a byli v napětí. Na své si přišli 29. listopadu 2017, kdy Galerie Kodl nabídla v aukci toto dílo za patnáct milionů korun. Nakonec bylo vydraženo za více než jedenáct milionů. Nikdy v minulosti nebyla za obraz žijícího českého malíře vynaložena tak

Svět motorů Pištěkiv obraz Adieu, Guy Moll (vlevo), který je k vidění na Hluboké, patří k nejdražším obrazům českých aukcí. Před pěti lety byl vydražen za více než jedenáct milionů korun. Výstavu otevírá zásadní mališovo dílo Ecce homo, po němž byla pojmenována Pištěkova retrospektivní výstava před deseti lety v pražské Národní galerii.

Foto: Alšova jihočeská galerie

vysoká částka, ještě nedávno se tolik platilo za malby Františka Kupky.

Některé události v životě Theodora Pištěka jsou až mysteriózní. Jako automobilový závodník se několikrát zúčastnil Rally Vltava. V roce 1963 se na Šumavě dostal do problémů poté, co se jeho Saabu roztrhly brzdy, takže vůz byl neovladatelný, přerazil zábradlí mostku přes Vydru a skončil v řečišti divokého toku. Do auta se začala hrnou voda, Pištěk musel opustit kabinu... Najednou zastavila černá Tatra 603 a vystoupil z ní Louis Chiron, který byl na závodech jako čestný host. Okamžitě vlezl do Vydry, pomohl Pištěkovi na břeh a odvezl ho do stanoviště časovky. Chiron, jenž v meziválečném období třikrát vyhrál Velkou cenu na brněnském Masarykově okruhu, byl největším soupeřem nešťastného Guy Molla.

Sportovní srdce se u Pištěka projevuje v umělecké tvorbě a je odpovědí na to, proč jsou jeho obrazy tak výjimečné. Nestačí mu uspět jednou, je si vědom, že dosažené pozice musí obhájovat. Neustále se chce zlepšovat, snaží se posunovat svoji tvorbu dál. V jednadvacátém století jej proslavil dlouhodobý cyklus Rozhovory s Hawkingem, kde se prostřednictvím obrazu zabývá vesmírem a jeho zpodobněním v mistech, kam nedosáhnou ani nejvýkonnější teleskopy.

„Vždy jsem se snažil malovat to, co není běžně viditelné, jinak by to pro mě nemělo smysl,“ vysvětluje malíř, jemuž bude 25. října devadesát let. Přesto pořád pracuje a připravuje výstavu v pražské galerii Villa Pellé, kde se na podzim poprvé představí se svým prvorozeným synem Janem. A i když je Theodor Pištěk soutěživý, v umění se s nikým nepomětuje. „Chci, aby to, co vytvořím, bylo nejlepší v rámci toho, čeho jsem schopen dosáhnout. Každý máme svoje možnosti. Kdybych cítil, že jsem nenaplnil svůj potenciál, byl bych zklamán,“ říká.

Inzerce

